

Pripravenosť zdravotníckeho asistenta na starostlivosť o rôzne spoločenské skupiny klientov/pacientov v zdravotníckych zariadeniach.

Modranská K., Partilová A.

SZŠ Sládkovičova ul., Prešov

Abstrakt

Vykonávanie ošetrovateľskej starostlivosti je náročné a vyžaduje si všeobecný prehľad, odborné vedomosti a osobnostný predpoklad na výkon povolania. Zdravotnícky asistent je už počas štúdia pripravovaný na poskytovanie starostlivosti ako platný člen ošetrovateľského tímu. Má svoje miesto pri základných ošetrovateľských, asistenčných, ale aj administratívnych činnostiach. Pri výkone povolania je empatický, asertívny, má prosociálne cítenie. Pri starostlivosti o pacienta dokazuje svoju zručnosť a pripravenosť tvorivo a samostatne sa podieľať na základnej ošetrovateľskej starostlivosti. Je vedený, aby mal distingvovaný prístup a vysoký stupeň sebakontroly, sebaregulácie. Je schopný spolupráce. Zdravotnícky asistent je nápomocný sestre a pôrodnej asistentke, pod ich vedením vykonáva samostatné plánované činnosti základnej starostlivosti zamerané na uspokojovanie potrieb pacientov a svoje výkony zaznamenáva do dokumentácie. Jeho úlohou je nielen pomáhať človeku zvládnuť ochorenie alebo úraz, no participuje aj na edukácii pacienta, aby sa dokázal starať o svoje zdravie a vedel predchádzať nemoci a jej následkom.

V prednáške sme sa zamerali na využitie kompetencií ZA v praxi, na možnosti zlepšenia tímovej práce a potrebu humanizácie ošetrovateľskej starostlivosti.

Kľúčové slová: Zdravotnícky tím. Kompetencie. Ošetrovateľská starostlivosť. Humanizácia. Spolupráca.

Abstract

The implementation of nursing care is demanding and requires a general overview, expertise and personal qualities for the job. Medical assistant is already in the study prepared for the provision of care as a valuable member of the nursing team. It has its place in the basic nursing care, assistance, as well as administrative activities. The professional is empathetic, assertive, has pro-social feelings. The patient care demonstrates his skill and readiness creatively and independently participate in the basic nursing care, has distingvovaný approach is to have a high degree of self-control, self-regulation, is capable of cooperation. Medical assistant is helpful nurse and midwife, but under the leadership of the planned activities carried out by independent primary care aimed at meeting the needs of patients, their performance record in the documentation. It is not only to help a person cope with illness or injury, but also participates in the education of the patient to be able to take care of their health and prevent disease knew.

In the lecture we focused on the use of competences for the practice on how to improve teamwork and the need for humanization of nursing care.

Key words: Medical team. Competence. Nursing care. Humanization. Cooperation.

V štátnej politike zdravia náš štát pokladá zdravie za základné ľudské právo a preberá starostlivosť o zdravie vtedy, ak je starostlivosť nad rámec možností jednotlivca. Zaručuje dostupnosť, rovnosť, sústavnosť a kvalitu v poskytovaní zdravotnej starostlivosti, čo

znamená, že práca zdravotníckych pracovníkov musí byť na vysokej profesionálnej úrovni. Profesionalita v zdravotníckom tíme sa dosahuje získaním odbornej spôsobilosti členov, pričom tím tvoria aj stredný a pomocný zdravotnícky personál. V nedávnej minulosti bol stredný zdravotnícky personál zastúpený všeobecnou sestrou, ktorá vykonávala všetky úkony v ošetrovatelstve počnúc roznášaním stravy a končiac aplikáciou liekov. Nahradzovala chýbajúce nižšie stupne kvalifikovaných zdravotníckych pracovníkov. Po zmene vo vzdelávaní nelekárskych zdravotníckych pracovníkov, zdravotnícky tím pribral do svojich radov zdravotníckeho asistenta ako odbornú pomocnú silu pre sestru pri lôžku. Kompetencie zdravotníckeho asistenta nie sú zhodné s kompetenciami všeobecnej sestry, sú jej podriadené. Preto má zdravotnícky asistent charakterizovaný výkon zdravotníckeho povolania pod odborným dohľadom, ale jeho činnosti sa nerovnajú "pomocným" prácam. Zdravotnícky asistent v praxi plní intervencie sestry v rámci ošetrovateľskej starostlivosti a asistenciou sestry i lekárovi urýchľuje a skvalitňuje poskytovanú zdravotnú starostlivosť. Je dennodenným spoločníkom pacienta/klienta. Vie pracovať s rôznymi cieľovými skupinami: seniori, dospelí, adolescenti, deti (s výnimkou novorodencov), zdravotne postihnutými.

Z vlastných skúseností môžeme povedať, že počas odbornej praxe získava praktické zručnosti napr. na detskom oddelení a v detskom domove, kde zabezpečujeme kúpeľ, váženie, kŕmenie, výtery, odber stolice a moču, asistujeme pri vizite, odsávame hlien z nosa a dutiny ústnej, zabezpečujeme doprovod na vyšetrenie pacienta, asistujeme pri podávaní liekov per os a injekčne, aplikujeme lieky na kožu a do telových dutín, vykonávame aktivizáciu počas hospitalizácie, pobytu. Na internistických a chirurgických oddeleniach pre dospelých, zabezpečujeme najčastejšie odber kapilárnej krvi, EKG, aplikáciu s.c injekcií, meriame fyziologické funkcie, monitorujeme príjem a výdaj tekutín, zabezpečujeme príjem potravy a pitný režim podľa sebestačnosti pacienta, monitorujeme stav hydratácie, zabezpečujeme hygienu podľa miery sebestačnosti pacienta, starostlivosť o dutinu ústnu, aplikujeme lieky na kožu a do telových dutín, vykonávame činnosti na prevenciu syndrómu z imobility, činnosti na prevenciu vzniku intertriga a dekubitov, dýchacie cvičenia, meriame obvod brucha a končatín, zabezpečujeme starostlivosť o PMK, vyšetrujeme moč chemicky + meriame MHM, zabezpečujeme starostlivosť o vyprázdňovanie podľa sebestačnosti pacienta, aplikujeme čipky, klyzmy, pripravujeme operačné pole, vykonávame prípravné a dokončovacie práce pri preväze rán, ošetrujeme kožu bez porušenia jej integrity, zabezpečujeme starostlivosť o drenážny systém, asistujeme pri ošetrovaní stómie, vykonávame činnosti na prevenciu nozokomiálnych nákaz, ošetrovateľskú rehabilitáciu,

mobilizáciu pacienta v spolupráci s rehabilitačným pracovníkom, aktivizáciu počas hospitalizácie pacienta. V ústavoch sociálnej starostlivosti zabezpečujeme bazálnu ošetrovateľskú starostlivosť a dbáme o psychickú pohodu starých a dlhodobo chorých, vykonávame ošetrovateľskú rehabilitáciu, mobilizáciu, aktivizáciu klientov, asistent ovláda základné prvky paliatívnej starostlivosti. Ďalšími kompetenciami, ktoré sa rozvíjajú štúdiom a napomáhajú pri prístupe k rozličným skupinám pacientov/klientov je rešpektovanie duchovných a spirituálnych potrieb, získanie vhodných komunikačných zručností s ohľadom na kultúrnu, etnickú a náboženskú príslušnosť pacienta/klienta, pretože sa asistent stáva účastníkom situácií, ktoré sú nabité emóciami a musí ich tak ako sestra či lekár profesionálne zvládnuť. Využíva v praxi znalosť cudzích jazykov, lebo pacientom sa stáva aj turista alebo cudzinec žijúci krátko v našej krajine.

Vzhľadom na dnešnú situáciu v zdravotníctve pri vysokej záťaži sestier prax ukazuje uplatnenie zdravotníckeho asistenta v ambulantnej i ústavnej zdravotnej starostlivosti. Konkrétne kde? Hlavne pri nemocničnom lôžku alebo za počítačom ako administratívny pracovník, v ultrazvukovej ambulancii, v operačných sálach - asistent operačnej sestry, v domovoch sociálnych služieb, v liečebňach pre dlhodobo chorých, v geriatrických centrách, Hospici, ADOS-ke, v Dome ošetrovateľskej starostlivosti. V apríli 2011 sa konal odborný okresný seminár pod názvom „Uplatnenie zdravotníckeho asistenta v praxi“ na SZŠ sv. Vincenta de Paul v Topolčanoch. Na tomto seminári sa zdôraznili potreby trhu práce, požiadavky na vzdelávanie, posilnenie kompetencií zdravotníckeho asistenta. Náместníčka pre ošetrovateľskú starostlivosť - NsP Partizánske, n. o. poukázala na príčiny nízkeho počtu zamestnaných absolventov študijného odboru zdravotnícky asistent. Ako hlavnú príčinu uviedla nízke finančné ohodnotenie a odchod za prácou do zahraničia. Z vlastnej skúsenosti môžeme potvrdiť, že do praxe idú hlavne žiaci večerného štúdia, ktorí z osobných alebo rodinných dôvodov ostávajú na Slovensku. Náместníčka pre ošetrovateľskú starostlivosť - NsP n.o. prevádzka Topolčany – momentálne zamestnáva 18 zdravotníckych asistentov a viac nemôže prijať pre ich nedostatočné kompetencie. / Dostupné na: www.aszssr.sk/node/55/ / Na porovnanie zdravotnícky asistent v Čechách napr. aplikuje lieky per os, i. m, odoberá venóznou krv, cievkuje ženu, ošetruje akútne a chronické rany, obsluhuje jednoduché medicínske prístroje, podáva stravu cez PEG, NGS, prepája infúzne fľaše a ukončuje infúzie. Dostupné na: http://www.szs-ji.cz/images/dokumenty/SVP_Asistent.pdf; ŠVP ZA v Jihlave platný od 1.9.2010/ Pojem pod odborným dohľadom prezentujú ako: „dosažitelnosť rady a pomoci u zdravotníckeho pracovníka spôsobilého k výkonu činnosti bez odborného

dohledu, přítomnost kvalifikované sestry na oddělení nebo dosažitelnost pomoci telefonem.“
Dostupné na: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/porada-hlavnich-sester-dne_2138_2129_3.html/

Zdravotníctvo je komplexný systém a preto je treba plánovať ľudské zdroje v zdravotníctve z rôznych kategórií zdravotníckych pracovníkov a ich primeraného vzdelávania. Nové kategórie zdravotníkov zdravotnícki asistenti, sestry s vysokoškolským vzdelaním, potrebujú zvýšiť ponuku kompetencií pre rozvoj kariéry, ktoré sa odzrkadlia aj v sadzobníku výkonov, dobré pracovné podmienky, prácu v teame a primeraný plat. Nie len odchod lekárov, ale aj sestier a iných zdravotníckych profesií, môže viesť k rozpadu systému zdravotníctva. Pretože, ako uvádza Ladislav Šoltés v časopise Ošetrovateľský obzor: „Sú určité náznaky budúceho nedostatku mladých sestier, už dnes chýbajú na niektorých pracoviskách.“ Citujem ďalej: „Nechcem v žiadnom prípade znižovať potrebu vysokoškolského vzdelania sestier, ale treba zachovať určitú proporcionalitu absolventiek stredných a vysokých škôl ako členiek ošetrovateľského tímu.“ /Dostupné na: <http://www.osetrovatelsky.herba.sk/4-5-2010/potrebuje-odbor-oseetrovatelstvo-na-vysokych-skolach-lekarov/>. Toto tvrdenie uvádza aj PhDr. Kissová, citujem: „Zo skúseností je jasné, že sestier pomaly ubúda a zariadenia ústavnej alebo sociálnej starostlivosti budú musieť zaraďovať zdravotníckeho asistenta do ošetrovateľského tímu.“ / Dostupné na: www.aszssr.sk/node/55/

Základnými morálnymi princípmi poskytovania zdravotnej starostlivosti, ktorými sa v tomto štáte riadime sú rovnosť a solidarita, etika v správaní, súcitiť a spravodlivosť. Jednou z dôležitých otázok zdravotníctva je i problém humanizácie interaktívnych procesov. V súčasnosti voláme po rehumanizácii prístupu zdravotníckych pracovníkov v zdravotníctve. /Dostupné na: <http://www.osetrovatelsky.herba.sk/3-2005/osetrovatelsky-obzor-3-2005/>.
Prečo? Dovoľte uviesť vyjadrenie holandského turistického sprievodcu po Slovensku Abrama Mullera, ktoré nás zaujalo. „Keď sa vrátim na Slovensko, vždy mi udrie do očí, že tu ľudia nemajú dobrú náladu. Akoby boli nešťastní. Sú však zároveň úprimní, pretože sa netvária, že ju majú. Neviete sa ešte pretvarovať, a to si veľmi cením. Na druhej strane, úprimnosť má aj bolestné stránky. Videl som tu v nemocnici umierať svojich blízkych ľudí, bolo strašné sledovať, ako sa niekedy správa nemocničný personál. To je krutosť. V nemocnici chorý človek potrebuje starostlivosť a láskavosť, a vy aj vtedy dokážete nemať náladu a úplne na to kašľať. Takže – nechcel by som tu zostať starý a chorý a odkázaný len na

seba. Nechcem zomrieť na Slovensku.“ /Dostupné na: kultura.sme.sk/c/6289520/abram-muller-ludia-na-slovensku-su-odolni-uprimni-a-kruti.html

10 rokov zmien v systéme vzdelávania zdravotníckych pracovníkov i v systéme poskytovania zdravotnej starostlivosti je za nami. Aká zmena sa musí udiat', aby už nepadli takéto slová?

Literatúra:

1. KONTROVA, L., KRISTOVA, J., *Základy ošetrovania a asistencie* 2. vydanie vyd. OSVETA Martin 294 s. ISBN 80-8063-235-9
2. ŠAGAT, T. a kol: *Organizácia v zdravotníctve*, Osveta, Martin, 2004, ISBN 80-8063-143-3
3. Dostupné na: www.aszssr.sk/node/55
4. Dostupné na: http://www.szs-ji.cz/images/dokumenty/SVP_Asistent.pdf
5. Dostupné na: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/porada-hlavnich-sester-dne_2138_2129_3.html/
6. Dostupné na: <http://www.osetrovatelsky.herba.sk/4-5-2010/potrebuje-odbor-osetrovatelstvo-na-vysokych-skolach-lekarov/>
7. Dostupné na: <http://www.osetrovatelsky.herba.sk/3-2005/osetrovatelsky-obzor-3-2005/>
8. Dostupné na: kultura.sme.sk/c/6289520/abram-muller-ludia-na-slovensku-su-odolni-uprimni-a-kruti.html

Kontakt

Mgr. Katarína Modranská
Stredná zdravotnícka škola
Sládkovičova 36
080 24 Prešov
modranska@centrum.cz